

علوم و فنون ادبی ۱

۱- گزینه «۳» - بررسی متن‌ها:

الف) در این متن سجع به کار نرفته است. توجه داشته باشید که هرگاه کلمه‌ای در پایان دو جمله عیناً تکرار شوند، همانند ردیف هستند در شعر. بنابراین برای یافتن سجع باید کلمه قبل از آن‌ها را در نظر بگیریم. در این جمله واژه‌های «امام» و «او» با یکدیگر هیچ سجعی ندارند. ب) در این جمله «پیشرو» و «پیشوا» هم وزن هستند و سجع متوازن دارند.

ج) در این جمله «نخوانی» و «بگذاری» هم هم وزن هستند و هم واج‌های پایانی آن‌ها یکسان است. بنابراین سجع متوازی دارند.

د) در این جمله واژه‌های «درد» و «زجر» هم وزن هستند و سجع متوازن دارند.

ه) در این جمله واژه‌های «افزون» و «رهنمون» در واج پایانی برابر هستند و سجع مطرف دارند.

به این ترتیب چهار متن از متن‌های آورده شده دارای سجع هستند. پس گزینه «۳» پاسخ این پرسش است. (جعفری) (درس ششم - سجع و انواع آن)

۲- گزینه «۱» - بررسی متن‌ها:

الف) در این جمله واژه‌های «نیاید» و «ندارد» هم در واج پایانی و هم در وزن یکسان هستند و بنابراین سجع متوازی دارند.

ب) در این جمله «تابان» و «درفشان» فقط در واج پایانی برابر هستند و بنابراین سجع مطرف دارند.

ج) در این جمله «محبوب» و «معدور» در وزن با هم برابر هستند و سجع متوازن دارند.

به این ترتیب گزینه «۱» ترتیب نوع سجع‌های خواسته شده را درست نشان می‌دهد. (جعفری) (درس ششم - سجع و انواع آن)

۳- گزینه «۴» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در این گزینه «بخیلی» و «جوانمردی» در واج پایانی برابر هستند و سجع مطرف دارند.

گزینه «۲»: در این گزینه «بخفتی» و «فتی» نیز سجع مطرف دارند. به دلیل این که واج پایانی آن‌ها یکسان است.

گزینه «۳»: در این گزینه مانند دو گزینه قبل، سجع مطرف به کار رفته است. زیرا واژه‌های «گوش» و «خاموش» در واج پایانی با هم برابر هستند.

گزینه «۴»: در این گزینه واژه‌های «داند» و «آید» هم در وزن و هم در واج پایانی برابر هستند و سجع متوازی دارند. به این ترتیب گزینه «۴» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس ششم - سجع و انواع آن)

۴- گزینه «۲» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در این بیت شاعر بیت را به چهار قسمت تقسیم کرده است و در پایان سه قسمت از آن، واژه‌هایی را آورده است که با یکدیگر سجع متوازی دارند. این واژه‌ها عبارتند از «رو»، «مو» و «کو».

گزینه «۲»: در این بیت سجع به کار نرفته است.

گزینه «۳»: در این بیت واژه‌های «روان»، «جهان» و «بیان» با هم سجع متوازی دارند.

گزینه «۴»: در این بیت واژه‌های «گلی»، «بلبلی» و «گفتی» با هم سجع مطرف و متوازی دارند. بنابراین گزینه «۲» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس ششم - سجع و انواع آن)

۵- گزینه «۱» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در این گزینه بین واژه‌های «دل» و «جان» سجع متوازن وجود دارد. زیرا دو واژه فقط در وزن با هم برابرند.

گزینه «۲»: در این گزینه بین واژه‌های «وافر» و «نافر» و بین واژه‌های «نشستی» و «ببستی» سجع متوازی وجود دارد. زیرا دو واژه هم در وزن و هم در واج پایانی برابرند.

گزینه «۳»: در این گزینه بین واژه‌های «بیش» و «درویش» سجع مطرف وجود دارد. زیرا دو واژه در واج پایانی با هم برابرند.

گزینه «۴»: در این گزینه سجع متوازی وجود دارد. زیرا واژه‌های «شاکر» و «صابر» و واژه‌های «کفور» و «ضجور» هم در وزن و هم در واج پایانی با هم برابرند. به این ترتیب گزینه «۱» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس ششم - سجع و انواع آن)

۶- گزینه «۱» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: ویژگی فکری آورده شده در این گزینه درست است و شعر مورد نظر شعری شاد است. در بیت چهارم پادشاه به ماه و بخارا به آسمان تشبیه شده است و تشبیه حسی است. برخی لغات مانند «میر» و «زی» به معنای «امیر» و «زندگی کردن» جزو واژه‌های کهن و مهجور محسوب می‌شوند که امروزه کاربرد ندارند.

گزینه «۲»: شعر مورد نظر شعری حماسی نیست. قالب شعر درست آورده شده و شعر در قالب قصیده سروده شده است. در شعر فقط یک واژه عربی به کار رفته است که آن هم واژه «مدح» است و بقیه واژه‌ها فارسی هستند.

گزینه «۳»: ویژگی فکری شعر اشتباه است و شعر کاملاً واقع‌گرا است و در وصف شهر بخارا سروده شده است. ویژگی ادبی شعر هم درست نیست و آرایه‌های ادبی چندانی به کار نرفته است. آرایه‌های به کار رفته عبارتند از تشخیص در بیت سوم. زیرا شاعر بخارا را مانند انسانی فرض کرده است و آن را مورد خطاب قرار داده است. در مصراع دوم بیت آخر واژه «گنج» میان دو حرف اضافه قرار گرفته است. پس ویژگی زبانی این گزینه درست آمده است.

گزینه «۴»: ویژگی فکری این گزینه درست است و فکر و کلام شعر ساده است. تشبیه غیرحسی در شعر به کار نرفته است. ویژگی زبانی شعر هم درست نیامده است. و زبان شعر ساده و روان است. بنابراین گزینه «۱» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی))

۷- گزینه «۳» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: این بیت ویژگی‌های سبک خراسانی را دارد. زبان شعر ساده است. واژه عربی در بیت به کار نرفته است. کاربرد واژه کهنه و مهجور «زی» به معنای «سوی». فکر و کلام شعر ساده است. شعر مدحی است. روح شادی و نشاط و خوش‌باشی بر شعر غلبه دارد.

گزینه «۲»: این بیت نیز ویژگی‌های سبک خراسانی را دارد. سادگی زبان شعر، سادگی فکر و کلام، کاربرد واژگان فارسی و زمینی بودن معشوق از ویژگی‌های بیت است.

گزینه «۳»: منظور از عشق ازلی عشق به خداوند است در حالی که در دوره سبک خراسانی معشوق زمینی است. همچنین از معنای بیت درمی‌یابیم که بیت عرفانی است و در دوره مورد نظر شعر هنوز با مفاهیم عرفانی درنیامیخته است. بنابراین این بیت از نظر فکری با شعر دوره خراسانی مطابقت ندارد.

گزینه «۴»: این بیت ویژگی‌های شعر سبک خراسانی را داراست. به این ترتیب گزینه «۳» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی))

۸- گزینه «۴» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در این گزینه جام کبود به بنفشه، باده سرخ به شقایق و شعاع زرد که همان آفتاب است، به شبلیله تشبیه شده‌اند که همه این‌ها، پدیده‌های حسی هستند.

گزینه «۲»: در این گزینه نیلوفر کبودی که در آب قرار دارد، به تیغ تیز شده و یاقوت برنده تشبیه شده است که هم نیلوفر و هم تیغ و یاقوت پدیده‌های حسی هستند.

گزینه «۳»: در این گزینه شاعر آبی را که در مرو از اشک چشم جاری شده است به طوفان نوح تشبیه کرده است و جنازه ممدوح خود را که در آن جا وجود دارد، به کشتی نوح تشبیه کرده است. بنابراین تشبیه این گزینه هم حسی است.

گزینه «۴»: در این گزینه شاعر خرد را به جان تشبیه کرده است که این تشبیه عقلی است نه حسی؛ زیرا خرد و جان هیچ‌کدام برای انسان قابل لمس کردن و حس کردن نیستند. بنابراین گزینه «۴» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی))

۹- گزینه «۲» - متن‌های گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴» ویژگی‌های نثر دوره غزنوی و سلجوقی را دارند. یکی از این ویژگی‌ها افزایش کاربرد واژه‌های عربی نسبت به دوره قبل است. اما متن گزینه «۲» ویژگی‌های نثر دوره سامانی را دارد. (جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی))

۱۰- گزینه «۴» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در این گزینه سادگی معنای جمله‌ها نادرست است؛ زیرا معنای برخی از جمله‌ها به راحتی بر هر خواننده‌ای قابل فهم نیست. برای مثال عبارت «تا گذشته شده است» کنایه از مردن است و جمله «به پاسخ آن که از وی رفت گرفتار» به این معنا است که در آن جهان گرفتار پاسخ‌گویی به کردارهای نادرست خویش است. کاربرد کم واژه‌های عربی نیز غلط است. واژه‌های عربی متن عبارتند از: قصه، سنه، قوم، خواجه، تعصیبی، تزییدی، تصنیف، موافقت و طعن. همان‌گونه که ملاحظه می‌کنید واژه‌های عربی متن کم نیستند. کاربرد واژه‌ها در غیر معنای امروزی درست است. برخی از این واژه‌ها عبارتند از «گذشته شدن» به معنای «مردن»، «نیستن» در معنای «نداشتن»، «به هیچ حال» به معنای «به هر حال» و.... . جابه‌جایی اجزای جمله هم درست است. مانند «شرم باد این پیر را» که فعل بر مفعول مقدم شده است و جمله «امروز که من این قصه آغاز می‌کنم در ذی‌الحجه سنه....» که فعل بر متمم قیدی مقدم شده است.

گزینه «۲»: این متن با توجه به ویژگی‌هایی که پیش از این گفته شد، نمی‌تواند متعلق به دوره سامانی باشد. پیچیدگی معنایی برخی واژه‌ها و جمله‌ها نیز درست است از جمله واژه «تزیید» به معنای «زیاد کردن تکلف در سخن» و مواردی که در بررسی گزینه «۱» گفته شد. کاربرد کم واژه‌های عربی غلط است.

گزینه «۳»: این متن با توجه به ویژگی‌هایی که دارد، متعلق به نثر دوره غزنوی است، چنان‌چه متن از تاریخ بیهقی انتخاب شده است و آن در دوره غزنوی نوشته شده است. کاربرد واژه‌ها در معنای امروزی غلط است. نمونه‌های آن در بررسی گزینه «۱» گفته شد. کاربرد جمله‌های دعایی عربی درست است از جمله عبارت «اطال الله بقاءه». سادگی معنای جمله‌ها غلط است، زیرا همان‌طور که بررسی کردیم معنای برخی واژه‌ها و جمله‌ها به راحتی بر خواننده قابل درک نیست.

گزینه «۴»: موارد آورده شده در این گزینه همگی درست هستند و در گزینه‌های قبل بررسی شدند. (جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (خراسانی))

۱۱- گزینه «۳» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»:

نَ	دا	نَم	هی	چ	کَس	دَر	عَه	دِ	حُس	نَت
کِ	با	دِل	با	شَ	دِل	لا	بی	بِ	صا	رَت

همان‌گونه که ملاحظه می‌کنید، در هجای ششم مصراع دوم همزه «ا» حذف شده است.

گزینه «۲»:

نَ	آ	زا	دَز	سَ	رَش	بَر	می	تَ	وان	خاست
نَ	با	او	می	تَ	وا	نا	سو	دِ	پِن	شَسْت

در هجای چهارم مصراع اول و در هجای هفتم مصراع دوم همزه آغاز هجا حذف شده‌اند.

گزینه «۳»:

کِ	دا	نِس	نَم	کِ	هَر	گِز	سا	زِ	گا	ری
پَ	ری	را	با	بَ	نی	آ	دَم	نَ	با	شَد

در این بیت همزه آغاز هجا حذف نشده است (در واژه «بنی آدم»).

گزینه «۴»:

وُ	جو	دی	دا	رَ	مَز	مِه	رَت	گُ	دا	زان
وُ	جو	دَم	رف	تَ	مِه	رَت	هَم	چَ	نان	هست

در هجای ششم مصراع اول همزه آغاز هجای واژه «از» حذف شده است. به این ترتیب گزینه سوم پاسخ پرسش است.

(جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۱۲- گزینه «۲» - در بیت گزینه دوم هجای اول مصراع اول اشتباه خوانده شده است. در واقع واژه «امیدوار» با تشدید خوانده شده است که غلط است و باید بدون تشدید خوانده شود. تقطیع هجایی گزینه‌های دیگر درست آمده است. (جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۱۳- گزینه «۱» - گزینه «۱» تقطیع هجا و ارکان بیت را به درستی نشان می‌دهد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: در این گزینه در مصراع اول همزه «ز» باید حذف شود ولی در این جا حذف نشده است و همین باعث به هم خوردن وزن بیت شده است.

گزینه «۳»: در این گزینه هجای ششم مصراع اول باید کوتاه تلفظ شود نه بلند. در مصراع دوم واژه «گشت» باید به صورت یک هجای بلند و

یک هجای کوتاه نوشته شود یعنی به این صورت: «گش ات» که هجاهای آن در مقابل هجاهای مصراع اول قرار بگیرد.

گزینه «۴»: بیت در این گزینه کاملاً غلط خوانده شده است. صورت درست خوانش بیت در گزینه‌های قبل آورده شده است.

(جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۱۴- گزینه «۲» - تقطیع هجایی بیت صورت سؤال به این شکل است:

ز	چش	مَت	جان	نَ	شا	یَد	بُر	د	کَز	هَر	سَو	کِ	می	بی	نَم
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
کَ	می	نَز	گو	شِ	ای	گَر	دَس	تَ	تِ	رَن	دَر	کَ	مان	دا	رَد

تقطیع گزینه‌ها:

گزینه «۱»:

ای	بو	ی	آ	ش	نا	یی	دا	نِس	تَ	مَز	کُ	جا	بی
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
پی	غا	مِ	وَص	لِ	جا	نان	پی	وَن	دِ	رو	ح	دا	رَد

گزینه «۲»:

بَ	لا	ی	عِش	ق	عَ	ظی	مَس	ت	لا	أ	با	لی	را
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-
چَ	دِل	بِ	مَر	گ	نَ	ها	دَز	بَ	لا	چَ	غَم	دا	رَد

گزینه «۳»:

بِ	فِت	را	گَر	هَ	می	بَن	دی	خُ	دا	را	زَو	د	صِی	دَم	کُن
U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
کِ	آ	فَت	ها	سَت	دَر	تَأ	خِ	رُ	طا	لِب	را	زِ	یَان	دا	رَد

گزینه «۴»:

هَر	کِ	چی	زی	دو	سَت	دا	رَد	جا	نَ	دِل	بَر	وِی	گُ	ما	رَد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
هَر	کِ	مِج	را	بَش	تَ	با	شی	سَر	زِ	خَل	وَت	بَر	نَ	یا	رَد

همان‌طور که می‌بینید، تقطیع هجایی بیت گزینه «۳» با بیت صورت سؤال برابر است و این دو بیت می‌توانند متعلق به یک شعر باشند.

(جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۱۵- گزینه «۴» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»:

بو	دُ	نَ	بو	دان	چ	بُ	لَن	دَس	تُ	پست
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
با	شَ	دُ	این	نی	ز	نَ	با	شَد	کِ	هست

در این گزینه حذف همزه آغاز هجا یک بار اتفاق افتاده است.

گزینه «۲»:

با	جَ	بَ	رو	تَش	کِ	دُ	عا	لَم	کَ	مست
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
اَو	وَ	لِ	ما	آ	خَ	رِ	ما	پِک	دَ	مست

در این بیت حذف همزه اتفاق نیفتاده است.

گزینه «۳»:

هر	چ	جُ	زو	هَس	ت	بَ	قا	ئِی	ش	نیست
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
او	ست	مُ	قَد	دَس	کِ	فَ	نا	ئِی	ش	نیست

در این بیت همزه آغاز هجا یک بار حذف شده است.

گزینه «۴»:

پَر	وَ	رِ	شا	مو	زِ	دَ	رون	پَر	وَ	ران
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
رو	ز	بَ	را	رَن	دِ	ی	رو	زِی	خُ	ران

در این بیت همزه آغاز هجا دو بار حذف شده است. به این ترتیب گزینه «۴» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)